

Factsheet Schermmiddelen glastuinbouw

Schermm-, coating- en reinigingsmiddelen

Schermmiddelen, ook wel krijt- of schaduwmiddelen genoemd, zijn vloeibare coatings die op kassen worden gespoten om het zonlicht te filteren of te weerkaatsen. Ze beschermen gewassen tegen te veel zonlicht en hitte. Coatings worden toegepast om het licht in de kas te spreiden/verstrooien (scattering).

Voorbeelden zijn ReduSol, ReduHeat, Witvast, Qwhite, Qheat en andere producten die bestaan uit mengsels van polymeren, titaandioxide, kalk en bind/hechtingsmiddelen, reinigingsmiddelen zoals ReduSol, Removit e.a

De werking van schermmiddelen

In het voorjaar worden ze op de kas gespoten.

In het najaar worden ze met speciale reinigingsmiddelen (stripmiddelen) weer verwijderd.

Daarbij spoelen resten van het scherm-coating middel en het schoonmaakmiddel weg met water.

Dit afspoelwater bevat stoffen die niet mogen worden geloosd op het riool of in het oppervlaktewater vanwege de chemische samenstelling.

De route van het afvalwater

In de praktijk wordt het spoelwater vaak achter de kas op het erf geloosd.

Omdat het water niet zichtbaar wit mag zijn, wordt de afvoerbuus vaak ondergronds of verder van de weg gelegd. Er is zelden sprake van opvang of zuivering.

Vroeger werd gewerkt met een "first flush"-systeem: het eerste, sterk vervuilde spoelwater werd opgevangen en afgevoerd. Dat systeem wordt tegenwoordig nauwelijks nog toegepast.

Het wettelijk kader

Volgens de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (BAL) geldt:

- Proces- en spoelwater uit de glastuinbouw mag niet ongezuiverd worden geloosd.
- Er geldt een zorgplicht om te voorkomen dat milieuschade ontstaat (art.1.1, 1.7 Ow).
- Waaronder Art. 2.11.3 Speciale zorgplicht Best Beschikbare Techniek (BBT).
- Veiligheidsbladen (MSDS) van schermmiddelen vermelden expliciet: "Niet in het oppervlaktewater lozen."

De Waterschapsverordening Delfland (art. 7.20, 7.20a, 7.21) is een nadere uitwerking van BAL stelt o.a dat er alleen schoon water mag worden geloosd en schoon water wordt aangeduid als "enkel water" dus zonder vervuiling. Aanvullend dat een lozing niet visueel waarneembaar mag zijn, maar dat is slechts een minimumeis om zeker te zijn dat het zuiver water is wat wordt geloosd. Verder met verwijzing naar de Kaderrichtlijn water (KRW). In het Besluit Kwaliteit leefomgeving (BKL) zijn in de bijlagen omgevingswaarden/normen/indicatoren opgenomen voor de ecologische waterkwaliteit.

Chemische vervuiling wordt niet structureel gemeten, een immissietoets is niet uitgevoerd.

De zogenaamde “Handreiking aanbrengen en verwijderen schermmiddelen” opgesteld door het Platform Duurzame Glastuinbouw 2018 is onrechtmatig.

Op grond van de KRW heeft de Europese Commissie (de Commissie) Nederland in 2024 gemaand om het vergunningenbeleid voor het lozen en onttrekken van water te verbeteren. De Commissie constateerde dat de vergunningen voor onbepaalde tijd worden verleend en dat periodieke herziening niet is vereist. Bovendien vindt er geen periodieke toetsing plaats. Een en ander is in strijd met de KRW, aldus de Commissie. De KRW (art. 11 lid 3 sub g en h) verplicht de lidstaten voor elk stroomgebied een maatregelenprogramma op te stellen voor goed waterbeheer en schrijft voor dat lidstaten watervergunningen periodiek evalueren en bijwerken. Op grond van art. 4 lid 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) dienen de waterschappen zich onder meer te houden aan het loyaliteitsbeginsel. Dat houdt in, dat ze alle algemene en bijzondere maatregelen moeten nemen die nodig zijn om de nakoming van de verplichtingen uit de Verdragen van de Unie te verzekeren.

Het probleem

- De stoffen in scherm-coating- en reinigingsmiddelen bevatten polymeren, zouten, zuren en basen, fluor- en ammonium houdende stoffen en additieven die het water troebel maken en schadelijk zijn voor aquatisch leven en het ecosysteem.
- Er is geen openbaar overzicht van hoeveel schermmiddelen jaarlijks wordt gebruikt of geloosd.
- Het lozingswater komt uiteindelijk terecht in slotensystemen, boezems en polders, die weer in verbinding staan met drinkwaterbronnen en grondwater..
- De Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat oppervlaktewater in 2027 ecologisch gezond moet zijn – structurele lozingen als deze belemmeren dat doel.

Toezicht en handhaving

- Handhaving is versnipperd: waterschappen, provincie en ILT hebben deels overlappende bevoegdheden.
- Delfland meldt jaarlijks slechts één overtreding, maar doet geen structurele metingen.
- De meeste waterschappen hebben geen specifieke regels over schermmiddelen opgenomen, terwijl lozing wel verboden is onder landelijke wetgeving.

Wat kan beter?

- Herinvoering van first-flush-systemen of opvangbassins. Gebruik maken van voorgeschreven Best Beschikbare Techniek.
- Verplichte zuivering van spoelwater (zoals al geldt voor proceswater).
- Voor lozing is een vergunning verplicht. Transparante monitoring van lozingen en chemische samenstelling.
- Eenduidige landelijke regels in het BAL of via een AMvB.
- Bewustwording in de sector over milieueffecten van schermmiddelen en reinigingsmiddelen.

Samenvatting

Thema	Huidige praktijk	Wat zou moeten gebeuren
Toepassing	Schermen, coaten en reinigen van kassen	Primaire teeltmaatregel
Lozing	Vaak direct op oppervlaktewater	Verboden volgens Ow, BAL, Waterschasverordening, KRW, BKL.
Zuivering	Nauwelijks toegepast	Verplicht stellen
Toezicht	Wisselend per waterschap	Landelijke normering
Transparantie	Geen openbare data	Jaarlijkse rapportage nodig

Bronnen en verwijzingen

- Besluit activiteiten leefomgeving (BAL) Art. 2.11 Bal en hoofdstuk 3.4 Glastuinbouw
- Omgevingswet, art. 1.7 Zorgplicht
- Waterschapsverordening Delfland, art. 7.20, 7.20a en 7.21
- Kaderrichtlijn water (KRW)
- KRW *Maatregelenprogramma Artikel 11 lid 1, 2 en lid 3 sub g en h*
- Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL)
- WUR rapporten over schermmiddelen en reinigingsmiddelen (o.a. PPO Bleiswijk)
- MSDS van ReduSol, ReduClean en vergelijkbare producten